

ERDAL BAHÇIVAN
İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO)
YÖNETİM KURULU BAŞKANI

"Sanayimizin 98 yıllık yolculuğu ve bugünkü sorumluluğu..."

Türkiye ekonomisi ve sanayi için en önemli dönem noktalarından biri olan 1980'ler Türkiye'nin dışa açık büyüme döneminin başlangıcı oldu.

Bir ülkede ekonomik büyüme ve yüksek refah bazı kök unsurların bütünselliği ile gerçekleşebilir. Bunların başında hiç kuşkusuz beşeri sermaye, sermaye birikimi, teknolojik gelişme, istihdam ve bütün bunların beslediği sanayi üretimi geliyor.

Genç Cumhuriyetimizin 98 yıllık sanayileşme serüvenine bu açıdan baktığımızda, özellikle Cumhuriyetin ilk yılları olmak üzere bütün bu parametrelerde derin bir yokuşun, topeykin bir toplumsal fedakarlığın, bunlarla baş edebilmek için büyük bir mücadele ve azmin hikayesini görürüz.

Bu hikayeyi kısaca özetlemek gerekirse; Cumhuriyet öncesi sanayileşme çabalarından başlamak gerekir. Osmanlı'nın son döneminde özellikle kamu maliyesindeki zorluklar, 20. yüzyılın ilk yıllarını kapsayan savaş ve işgal dönemleri nedeniyle ekonominin maddi ve beşeri altyapısında önemli tahribat yarattı. Bu durum sanayileşme yönündeki çabaları olumsuz etkiledi.

Milli Mücadele'nin kazanılmasının ardından yeni Cumhuriyet'in kurucu kadrolarının önünde çok sınırlı imkanlar vardı. Savaşın yol açtığı yıkımın yanı sıra, büyük oranda toprağa ve tarımsal üretime bağlı, eğitim düzeyi zayıf bir nüfusa dayanan bir kalkınma modeli oluşturulmaktan başka yol yoktu önelerinde.

Bu çetin koşullar altında Cumhuriyet'in ilanından yalnızca sekiz ay önce gerçekleşen İzmir İktisat Kongresi, özel sektör öncülüğünde sanayiye dayalı kalkınma, yabancı sermaye yatırımları, tasarruf ve finansman gibi pek çok temel gündeme yönelik tartışmalarla, Cumhuriyet'in sanayileşme rotasının belirlenmesi açısından

önemli bir kilometre taşı oldu. Tarımda modernizasyona ve makineleşmeye yönelik teşviklerin de eşlik ettiği adımlarla birlikte, son derece yetersiz sermaye birikimine rağmen tarıma dayalı temel sanayi ürünlerinde Türkiye'nin kendine yeterli hale gelmesi başarılıydı.

YENİ NESİL SANAYİLEŞME

1934-38 döneminde uygulanan ilk Beş Yıllık Sanayi Planı ile devlet öncülüğünde sanayileşme benimsendi. Özel sektörün riskli bulunduğu ya da sermaye birikiminin yetersiz kaldığı alanların devlet eliyle geliştirilmesi, böylece uzun vadede özel sektörün de önünün açılması hedeflendi. İlk plan döneminde demir-çelik, gıda, tekstil-giyim, içecek, metal eşya, çimento, elektrik, ilaç gibi sektörlerde Anadolu'nun pek çok yerinde fabrikalar kurulduğu ve sanayinin milli gelirdeki payının 1940'ta yüzde 18,9'a kadar ulaştığı görüldü.

1954'te Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yürürlüğe girdi. Bu gelişmeler dış ticaretin ve dış ilişkilerin ekonomiye etkisini artırdı. Özel sektör sanayi yatırımlarının hızlanmasının yanı sıra tüketim mali üretiminin de arttığı görüldü. Sanayileşme süreci 1980'in başına dek "kalkınma planları" çerçevesinde yönetildi ve dış kaynak kısıtları nedeniyle "ithal ikamesi" politikaları uygulandı. Tarımın daha öncelikli olduğu 1946-60 döneminin aksine bu yeni dönemde sanayi sektörüne öncü rol atfedildiği gö-

rüldü. Türkiye toplumunun yapısında hazırlanan dönüşüm, dayanıklı tüketim malları talebini artırdı. Sanayi sektöründeki yabancı sermaye yatırımları da oldukça karlı hale gelen bu sektörlerle yoğunlaştı.

24 Ocak kararlarıyla birlikte ekonominin tüm kesimlerinde (mal, işgücü ve sermaye piyasaları) arz ve talebe bağlı serbest fiyatlandırma ilkesi temel alınmaya başlandı. Kamunun ekonomideki rolü, önemli ölçüde sınırlandı. İhraç mallarının içerisinde 1977'de yüzde 25 olan imalat sanayi payı 1983'te yüzde 64'e yükseldi. 1995'te yürürlüğe giren Gümrük Birliği anlaşması da Türk sanayimiz açısından bir diğer önemli milat oldu. AB ile gümrük duvarlarının ortadan kalkmasıyla birlikte Türkiye'nin dış ticaretinde AB'nin payı yüzde 50'lere ulaştı. Özellikle otomotiv, demir-çelik, makine, tekstil, giyim gibi sektörler ihracatta daha fazla öne çıktı.

Otomotivin yanı sıra tekstil-giyim, gıda, beyaz eşya, ana metal sanayi, kimya, inşaat malzemeleri gibi sektörlerde rekabet gücünü artırmış ve bazı firmalar markalaşma yolunda önemli bir yol kat etti. Son yıllarda da savunma sanayi ve özellikle insansız hava araçları gibi belli başlı ürünlerde öne çıkan oyuncuların birisi haline gelmektedir. 2020'li yıllara gelindiğinde başta COVID salgınının yol açtığı belirsizlikler olmak üzere küresel ekonomideki çalkantılı tablo, artan sürdürülebilirlik sorunları ve finansal istikrar alanlarında yoğunlaşan riskler Türkiye'yi yakın gelecekte yine zorlu bir sürecin beklediğini göstermektedir. Cumhuriyet'in 98 yıllık tarihinde oluşan sanayileşme mirası ve bu uzun dönemden elde edilecek kazanım ve dersler, 21. yüzyılın gereklerine uygun bir kalkınmanın da yolunu aydınlatmaktadır.

İşte bu noktada Türkiye'nin en büyük sanayi odası olarak ortaya koyduğumuz "Bütünsel Kalkınma" ve "Sürdürülebilirlik Vizyonu" kapsamında ülkemizin artık yeni nesil bir sanayileşmeyi konuşması, tartışması ve uy-

gulaması gerektiğini düşünüyoruz. Cumhuriyetimizin mirası üzerine inşa etmemiz gereken yeni nesil sanayimiz, ağırlıklı olarak yüksek katma değerli ve ileri teknoloji ürünler üretebilmelidir. Bunun için nitelikli insan kaynağına sahip olmalıyız. Çevreye, insana ve topluma duyarlı olmalıyız.

Bu çerçevede, imalat sanayinin gelişiminin hızlandırılması ve en önemlisi katma değeri yüksek ileri teknoloji ürünlerin üretim ve ihracat içerisindeki payının artırılması gerekiyor. Bu yarışta bizim de ülke olarak nitelikli insan kaynağına sahip olmamız bir zorunluluktur. 21. yüzyılın eğitim anlayışındaki hayat boyu öğrenme ve bilgi toplumu olma niteliklerini öne çıkarmayı vurgularken özellikle nitelikli istihdamda yönelik olarak İSO'nun da büyük katkı sunduğu Meslek Liselerimize de bu vesile ile değinmek istiyoruz.

Türkiye, 2000'lerde Ortadoğu başta olmak üzere başka yurt dışı pazarlarını genişleterek, kısa sürede tüm dünyaya ihracat yapabilen bir ülke olmayı başardı.

Üç yıl önce Milli Eğitim Bakanlığımız ile imzaladığımız Mesleki Eğitim İşbirliği Protokolü kapsamında, uzun yıllardır ihmal edilmiş meslek liselerimize yeniden eski prestijli günlerine kavuşturmak için harekete geçtik. Meslek liselerimizi eğitim müfredatından laboratuvarlara, araç gereçten saha uygulamalarına kadar adeta yeniden formatladık ve formatlıyoruz. Bunun sonuçlarını da üç yıl gibi kısa bir sürede almaya başladık. Daha önce çok düşük düzeylerde olan bu liselerimizin doluluk oranları birçoğunda yüzde yüze ulaştı.

Milli Eğitim Bakanlığımızın desteği ile sanayi sektörümüzün farklı alanlarından birçok sanayicimiz, bu okullarla bizzat ilgileniyor ve gerek staj imkanları ve gerek okul sonrası iş imkanları ile meslek liselerimizden yeniden sanayimize nitelikli ve aranan eleman kazandırmakta büyük bir misyonu yerine getiriyor. Son olarak şunun da altını çizmek isterim ki, iklim değişikliği ve sürdürülebilirlik yediden yetmiş hepimizin dikkatle izlemesi, her kişi ve kurumun üzerine düşen sorumluluğu hassasiyetle yerine getirmesi gereken konular. İSO olarak bu süreci yakından takip ediyoruz.

Sanayi firmalarını, sanayici mensuplarımızı, çok yönlü eğitim programları ve farklı organizasyonlarla gerek yerel gerekse global anlamda kaçınılmaz dönüşüm sürecinin içinde tutmaya çalışıyoruz. Bu yüzden 2021 yılını sürdürülebilirlik yılı ilan ettik ve vizyonumuzu "Sanayi şirketlerimizin, küresel değer zincirinde yüksek katma değer üretmelerine ve rekabetçi sürdürülebilirlik yetkinliklerini artırmalarına destek olmak" şeklinde güncelledik.

Türkiye'nin artık sürdürülebilirliği öne alan yeni nesil bir sanayi yatırım sürecine ihtiyacı var. Ve tabii bu yatırımların da artık daha yüksek teknoloji, Türkiye'nin kaliteli sürdürülebilir büyümesine destek verecek ve katkı sağlayacak yatırımlar olması gerekiyor. Artık bundan sonra Türkiye'nin geleneksel, fazla katma değer üretmeyen, sürdürülebilir olmayan yatırımlarla, uzun soluklu bir yolculuk yapması mümkün değil. Özellikle sanayide hayata geçirilecek "vizyon projeleri" ve çevresinde oluşacak dev sanayi ekosistemleriyle ekonomimizin yeni bir ivme kazanacağını düşünüyoruz.

Yapısal reformun en önemli halkası bu olacak. Bu mega projelerle donanmış yeni nesil sanayi modeli ve onun etrafında da kümeleşen farklı sanayi kolları... Cumhuriyetimizin 100. yılına bu vizyon projeleri ile girmiş olalım istiyoruz.

ISO BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN DOLAR, KUR VE FAİZİ DEĞERLENDİRDİ FINANSAL RİSKLER ARTACAK

Geleceğe yönelik öngöründe bulunmakta zorlandıklarını açıklayan Bahçivan “Düşük faizlerin olumlu etkileri kısa süreli olacak, orta vadede finansal istikrar riskleri artacak” dedi

DÜŞÜK FAİZİN ETKİSİ KISA SÜRELİ

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, enflasyon, kur ve faiz göstergelerindeki değişimler nedeniyle geleceğe yönelik öngöründe bulunmakta zorlandıklarını belirterek “Belirsizliği ortadan kaldırmadığınız, güven ve öngörülebilirliği artırmadığınız sürece düşük faizlerin olumlu etkileri kısa süreli olacak, orta vadede finansal istikrar riskleri artacak” dedi.

TEDARİK ZİNCİRİNDE AKSAMALAR

BAHÇIVAN şunları söyledi: “Faizlerin düşmesini hepimiz arzu etsek de serbest piyasa koşullarında gerçekleşen fiyatlamalar var. Talep tedarik zincirlerindeki aksamalar, ham madde fiyatlarındaki artış ve enerji fiyatlarının rekor seviyelere yükselmesi enflasyonu körüklüyor. Sürekli yıpranan TL karşılığında oluşan ihracat artışının uzun vadeli bir başarı getireceğine de inanmıyoruz.”

GELECEK ÖNGÖRÜSÜNDE BULUNAMIYORUZ

İSTANBUL SANAYİ ODASI (İSO) YÖNETİM KURULU BAŞKANI ERDAL BAHÇIVAN, ENFLASYON, KUR VE FAİZ GÖSTERGELERİNDEKİ DEĞİŞİMLER SEBEBİYLE GELECEĞE YÖNELİK ÖNGÖRÜDE BULUNAMADIKLARINI SÖYLEDİ.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, enflasyon, kur ve faiz göstergelerindeki değişimler sebebiyle geleceğe yönelik öngöründe bulunmakta zorlandıklarını belirterek, "Merkez Bankamızın temel amacı olan fiyat istikrarından uzaklaşıldı. Faizlerin düşmesini hepimiz arzu etmek de serbest piyasa şartlarında gerçekleşen fiyatlamalar var. Belirsizliği ortadan kaldırmadığınız, güven ve öngörülebilirliği arttıramadığınız sürece düşük faizlerin olumlu etkileri kısa süreli olacak, orta vadede finansal istikrar riskleri artacak" dedi. Bahçivan, **İSO** Meclisi'nin Ekim ayı olağan toplantısının açılış konuşmasını yaptı. Bahçivan, dolar, kur ve faiz ile ilgili gelişmeleri değerlendirdiği konuşmasında

"Enflasyon, kur, faiz göstergelerindeki değişimler nedeniyle geleceğe yönelik öngörü yapmakta zorlanıyoruz. Talep tedarik zincirlerindeki aksamalar, hammadde fiyatlarındaki artış ve enerji fiyatlarının rekor seviyelere yükselmesi enflasyonu körüklüyor. Küresel enflasyonun 2021 so-

Bahçivan: "Sürekli yıpranan TL karşılığında oluşan ihracat artışının uzun vadeli bir başarı getireceğine de inanmıyoruz."

nunda yüzde 4,8 ile son 14 yılın en yüksek düzeyinde gerçekleşmesinin beklendiğini görüyoruz. Bu oran, gelişmiş ülkeler için yüzde 3,5. Gelişmekte olan ekonomiler için ise yüzde 5,8 ile farklılaşıyor. Euro bölgesinde yüzde 2,9 olan 2021 enflasyon tahmini, ABD'de ise yüzde 5,1 düzeyinde. Bu enflasyonist ortam karşısında ekonomi politikaları da doğal olarak yeniden şekilleniyor. Gelişmekte olan ülkelerin merkez bankaları ise değişen beklentilere

bağlı olarak ya faiz artışına gidiyor ya da faizleri sabit tutuyor. Bu noktada ülkemize baktığımızda enflasyonun yüzde 20'ler bandına yerleştiğini, politika faizinin ise son indirimlerle birlikte yüzde 16 seviyesine çekildiğini görüyoruz. Bu gelişmeler sonrasında diğer ülkelerden farklı olarak her gün döviz kurlarının yeni rekorlar kırıldığına tanık oluyor ve küresel enflasyonist baskıyı çarpan etkisiyle çok daha fazla hissediyoruz" dedi. **İstanbul** - anka

SORUNLAR FAİZ İNDİRİMİYLE ÇÖZÜLECEK KADAR KOLAY DEĞİL

PEK çok sorunun bir arada yaşandığı ve belirsizliklerin arttığı bu zor dönemde, normal dönemlerdeki Merkez Bankası anlayışından çok daha farklı, çok daha titiz, çok daha dikkatli bir anlayışla hareket etmeleri gerektiğine dikkat çekene Bahçivan, "Oysa tam tersine, Merkez Bankamızın temel amacı olan fiyat istikrarından uzaklaşıldığını görüyor ve bu durumun, bankanın destekleyici amacı olan finansal istikrarı da risk altına aldığına tanık oluyoruz. Bugün fiyat istikrarı ve finansal istikrar konusunda yaşadığımız sorunların çözümü keşke sadece Merkez Bankası'nın faizleri indirmesi veya artırmasıyla çözülebilecek kadar basit ve kolay olsaydı. Her ne kadar faizlerin düşmesini hepimiz arzu etmek de diğer tarafta serbest piyasa şartlarında gerçekleşen fiyatlamalar var. Belirsizliği ortadan kaldırmadığımız, güven ve öngörülebilirliği arttıramadığımız sürece düşük faizlerin olumlu etkilerinin kısa süreli olacağını, orta vadede finansal istikrar risklerinin artacağını asla unutmamalıyız.